

Posudek vedoucího bakalářské práce

Simona Jánošová: Kdo jsme? Pojetí „já“ u René Descarta a Eckharta Tolleho

FHS UK 2015

Simona Jánošová se ve své bakalářské práci, jak již název napovídá, věnuje klasické filosofické otázce „Kdo je člověk?“, resp. její novověké podobě „Co je Já?“. Představuje a srovnává koncepce dvou velmi odlišných autorů, totiž René Descarta a současného „duchovního učitele“ Eckharta Tolleho. Byť by se zprvu mohlo zdát, že takovéto srovnání není příliš relevantní a nemůže vést k zajímavým výsledkům, autorka svojí prací dokazuje pravý opak.

Descartovská pasáž sice na začátku připomíná spíše pouhý konspekt z *Meditací a Vášni duše*, ale v závěrečném shrnutí již autorka samostatně formuluje nejdůležitější a ne vždy na první pohled patrné Descartovy myšlenky. Některá témata (rozličné aspekty smyslového vnímání, příčina emocí) jsou zprvu sice představena poněkud konfuzně, ale v dalších částech se již vše vyjasňuje. Oceňuji především, že autorka Descartovy úvahy ilustruje vlastními příklady, a snaží se tak ukázat, že nejde o pouhou „teorii“ vzdálenou od skutečného života. Tolle naopak takovéto praktické ilustrace nabízí sám, u jeho textů bylo ale naopak obtížné odhalit teoretickou koncepci, která za jeho „návodným“ učením stojí. A to se autorce do velké míry podařilo.

Nejsilnější částí práce je závěrečné srovnání, v němž autorka dokazuje, že vůči oběma koncepcím dokáže zaujmout kritický odstup. Odhaluje tak, že se Tolle ve své kritice Descarta zcela mýlí s Descartovým skutečným stanoviskem a že Descartova koncepce Já jako původce všech myšlenek, který není s žádnou z těchto myšlenek identický, je naopak velmi podobná Tolleho vlastní pozici. Obdobně nachází i analogii mezi Descartovou koncepcí ideje Boha (resp. schopnosti myslet) jakožto božího „otisku“ v člověku a Tolleho koncepcí uvědomování si Bytí/Boha. Byť zde existuje i podstatný rozdíl v tom, že podle Tolleho si mohou být Bytí/Boha vědomy i neživé bytosti, rostliny a zvířata. A konečně ukazuje u obou autorů i pozoruhodnou shodu v teoretické koncepci emocí i v praktickém „návodu“, jak je zvládat. Zde bych ovšem přivítal i poukaz na podstatný rozdíl, totiž že podle Descarta jsou emoce primárně zapříčiňovány tělem, kdežto podle Tolleho jsou tělesnými „odrazy“ našich myšlenek. Oceňuji též, že autorka dokáže identifikovat nejasnosti v Tolleho vlastní pozici a klade mu otázky, na něž nám dluží odpověď, totiž: 1) Jaký je vztah mezi Bytím a Vědomím bytí?; 2) V jakém smyslu je konečný člověk identický s nekonečným Bytím?; 3) Jak si mohou kameny a zvířata uvědomovat Bytí?

Drobné obsahové nedostatky: 1) Za příliš odvážné považuji tvrzení z Úvodu (s. 1), že zodpovězení otázky „Kdo je člověk?“ není nijak zásadně ovlivňováno vývojem společnosti, ani vývojem vědy. To si mnozí přinejmenším od Hegela nemyslí a takovéto tvrzení by tedy bylo potřeba nějak zakotvit. 2) Poněkud přehnané je tvrzení, že D. zastává v otázce vztahu těla a duše holistické stanovisko (s. 12). 3) Autorka připisuje Descartovi příliš silné přesvědčení o jistotě smyslového vnímání (např. s. 17). Jak je to v tomto ohledu podle Descarta např. se sekundárními kvalitami? 4) Descartovský Bůh podle autorky zanechal svůj otisk nejen v člověku, ale v každém stvořeném jsoucnu (s. 18). Co je tímto otiskem?

Co se týká formální stránky, tak je práce jasně a logicky členěna, byť na několika málo místech zůstala návaznost jednotlivých odstavců poněkud „kostrbatá“. V textu též zůstaly drobné formulační nedostatky, chyby v interpunkci a překlepy. Práce s bibliografickými odkazy je v pořádku. Pokud jde o rozsah použité výkladové literatury, tak k Tollemu sice žádná neexistuje, ale u Descarta přece jen mohlo být použito více než jeden sekundární text.

Celkově práce prokazuje, že autorka zvládla základy práce v humanitních vědách a dovede velmi dobře kriticky myslet. Vzhledem k výše uvedenému ovšem navrhuji hodnotit práci spíše **velmi dobře**.

V Praze, 3. 9. 2015

Vypracoval: Mgr. Martin Vrabec, Ph.D.